

2.2016

Sveriges teckenspråkstolkars förenings medlemstidning

TOLKTRYCKET

Rykande färsk
forskning om
teckenspråks-
tolkning

s.22

Melodifestivalen på teckenspråk!

När våren blir till sommar är det examenstider över hela landet.

Tolktrycket samlar upp och berättar om tolkutbildningarnas avgångsklasser.

Det blir allt vanligare att vi får se teckenspråkstolkar i TV som gör annat än att tolka. Nyligen deltog en teckenspråkstolk i *Upp till bevis* i SVT.

Vad gör vi av våra egon när vi tolkar? Sharon Neumann Solow från USA funderade kring detta på Streetleverages evenemang *Streetleverage Live - 2015*.

s. 8-9

I DETTA NUMMER

Porträtt: Helena Wästborn tolkar Melodifestivalen i Sveriges Television. s.12-15

Examenstider: Vilka är våra nya kollegor? Tolkskyttet intervjuar avgångselever från såväl folkhögskoleutbildningarna som studenter från den nya kandidatutbildningen i teckenspråkstolkning. s.16-21

Streetleverage: Varför kan inte allt handla om mig? s.24-25

Styrelsen fokuserar på fortbildning
Och en hel del intressepolitik s.5

Bildtelefoni.net
Upphandlingen är klar och Tolkskyttet intervjuar den nya utföraren s. 6-7

Teckenspråkstolkare i TV
Tolkskyttet intervjuar Therese Crammer s.8-9

Hämnas på nässlorna!
Somrigt recept på soppa s. 23

s. 24-25

TOLKTRYCKET

Sveriges teckenspråkstolkars medlemstidning.

Mejl: tolkskyttet@sttf.org

Ansvarig utgivare: Märta Bergström

Layout: Stefan Coster

Medverkande detta nummer: Åsa Byhlén, Anette Åsén, Ivar Wästhed, Camilla Eurenus, Sandra Precént, Brita Wideberg, Silja Lamhauge, Alva Rosengren-Blom, Karin Bäckgren, Linda Schalén, Jenny Lindström, Camilla Warnicke, Sara Gustavsson, Sharon Neumann Solow, Maria Sköld och Stefan Coster.

Nummer 93 sedan start

Redaktion:

Brita Wideberg
Ivar Wästhed
David Olofsson
Louise Schylander
Maria Sköld
Alva Rosengren-Blom
Stefan Coster

Annonsera i tolkskyttet

1/1-sida 3.750 kr
2/3-sida 2.800 kr
1/2-sida 2.350 kr
1/3-sida 1.700 kr
1/4-sida 1400 kr
1/8-sida 950 kr

STTF:s styrelse:

Märta Bergström, ordförande
Anette Åsén, vice ordförande
Stefan Coster, sekreterare
Lina Lomberg, kassör
Åsa Byléhn, ledamot

stftolk

stftolk

Sveriges
teckenspråkstolkars
förening (STTF)

Bli medlem på sttf.org

Aktiva 350 kr
Stödjande 200 kr
Organisation 600 kr
Endast prenumeration 600 kr
Extra nummer (för pren.) 350 kr

Hej!

Jag heter Åsa och är både nybliven tolk och sprillans ny ledamot i STTF:s eminenta styrelse. Jag är således ingen gammal räv som kan bidra med erfarenhet och historier om den där gamla goda tiden. Det jag har är nyfikenhet, lust att lära och det där enerverande ifrågasättandet om "varför?" som inte tystnas av ett "men så har vi alltid gjort" utan vill ha anledningar.

Under min utbildning läste vi Beata Lundströms bok om tolkyrket och STTF och för mig var det en självklarhet att gå med yrkesföreningen hon beskrev däri. Det syns så tydligt i hennes bok vilken utveckling som skett inom yrket under åren, och vilken kraft vi- tillsammans- har haft genom STTF att påverka den utvecklingen. Bara som ett välkänt exempel är möjligheten att på kammarkollegiet auktorisera sig.

Jag vet att det har sagts förut men vi är en liten och fantastisk yrkeskår och är det någon gång som devisen tillsammans är vi starka är tillämplig så är det för oss; tillsammans orkar vi hålla koll på det juridiska läget, skriva remissvar, fixa mingelkvällar, träffa kollegor på after work och lära oss att tolka till och från engelska, allt detta nästan på samma gång!

Att komma in i styrelsen just vid den här tidpunkten känns lite som att komma till dukat bord, en tydligt utstakad väg framåt, drivna ledamöter och aktiva medlemmar som kommer resultera i ett STTF som är skickligt och välunderrättat. Som har alla siffror och fakta att ta fram när medlemmar frågar eller myndigheterna behöver fås att förstå. Som är stöttande när det behövs, och kritiskt när det behövs. Som kan ta debatten i alla frågor som rör oss, och som kan hjälpa yrket och oss att utvecklas ännu mer.

Jag sa till någon nyligen att för mig blev STTF min förlängda klass när jag tog min examen. Och hittills har det bara varit bristen på gemensamt gnäll över läxor som skilt sig nämnvärt. Tanken var ju att jag skulle presentera mig men jag fick omedelbart hybris och stolpade upp fler punkter på fler lappar än jag vill erkänna. Jag sansade mig dock och har sparat nästan alla punkter till framtiden. Tack för visat förtroende, jag ska göra mitt allra bästa i styrelsen, och om jag har tur får jag bocka av några punkter till på de många lapparna..

Åsa Byhlén
Ledamot

» för mig var det en självklarhet att gå med yrkesföreningen «

» Vi är en liten och fantastisk yrkeskår och är det någon gång som devisen tillsammans är vi starka är tillämplig så är det för oss «

» Att komma in i styrelsen just vid den här tidpunkten känns lite som att komma till dukat bord «

Tolktjänstutredning, representation, fortbildning och nya kollegor

Fredagen den 8 april deltog STTF på Stockholms universitets humanistdag. Studenterna som går sista året på den allra första kandidatutbildningen för teckenspråkstolkare presenterade sina posters och berättade om sina examinationsuppgifter. Det är ett stort steg för vår profession och det ska bli spännande att följa deras arbeten. "Är det fullt att peka?", "Vad är tolkkvalitet?", "Tolkat tal vs direkt tal" är bara några exempel på vad studenterna skriver om. STTF informerade om föreningen och vikten av ett medlemskap.

Socialdepartementet har skickat ut en promemoria på remiss med förslag till lag om tolktjänst för vardagstolkning för barndomsdöva, vuxendöva, hörselskadade och personer med dövblindhet (Ds 2016:7). Promemorian behandlar även frågor som rör en gemensam administrativ ingång för bokning av tolk, insatser för att effektivisera tolktjänst genom it samt vissa frågor om tolk i arbetslivet. Promemorian baserar sig på underlag från en arbetsgrupp inom Regeringskansliet och förändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2017.

STTF är remissinstans i ärendet och har inom styrelsen utsett en person som ansvarar för att yttrandet blir skrivet och inlämnat i god tid. Hela styrelsen är med och bidrar med åsikter och skapar yttrandets innehåll. Styrelsen har plockat ut några viktiga huvuddrag och kärnfrågor och utifrån dem har vi formulerat frågor till våra medlemmar. Det är mycket viktigt för oss att få veta våra medlemmars tankar och synpunkter eftersom det är hela tolksveriges åsikter vi förmedlar. Nu har vi efterfrågat åsikter specifikt i det här ärendet men vi är alltid intresserade av att veta vad du som medlem tycker. Vad det än gäller – hör av dig till oss! Vi tackar så mycket för de svar vi fått vilka ger oss en större tyngd i det remissvar vi sedan lämnar till Socialdepartementet.

Vi har även kontakt med intresseorganisationerna, och andra som har visat intresse, för att prata ihop oss och delge varandra tankar och utkast på respektive remissvar. Vi funderar nu på hur vi strategiskt ska förhålla oss till lagförslaget. Remissvar ska lämnas senast den 21 juni.

Måndagen den 2 maj var vi inbjudna till Myndigheten för delaktighet (MFD) på workshop om kommunikation för döva personer, personer med hörselskada eller dövblindhet. MFD har från regeringen fått i uppdrag att skapa en nationell digital plattform för information, kunskapsutveckling, erfarenhetsutbyte och innovation för berörda aktörer och användare inom området kommunikation för döva personer, personer med

Åsa Byléhn, Anette Asén och Märta Bergström på Humanistdagen, Stockholms universitet.

hörselskada eller dövblindhet. Plattformen ska utgöra en digital mötesplats för behovsägare och samhällsaktörer med uppgift att stimulera eller utveckla tekniska lösningar inom området samt innehålla målgruppsanpassad information om aktuell utveckling, befintliga tjänster och teknik samt gällande bestämmelser inom området.

Ingen från styrelsen hade möjlighet att delta på mötet. Vi är istället inbjudna till ett eget möte med myndigheten innan sommaren. MFD:s uppdrag ska göras under 2016. Hörselskadades riksförbund, HRF, har kongress i Linköping 27-29 maj. STTF har tyvärr ingen möjlighet att delta. Vi får istället en hälsning framförd via representant för HRF där vi bland annat önskar dem lycka till med val av ny ordförande, att teckenspråket är viktigt för både HRF och oss samt att vi hoppas på fint samarbete framöver.

Styrelsen fortsätter med det interna arbetet. Helgen 3-5 juni har vi vår andra styrelsehelg för året. Den här helgen ligger fokus på att planera arbetsgång för att formulera föreningens mål på kort och lång sikt samt att utarbeta en PR-plan för de kommande tre åren. Vi kommer även diskutera STTF:s remissvar gällande förslaget till lag om tolktjänst.

Arbete pågår för fullt med planering inför engelskaworkshop med Maya de Wit 16-17 och 20-21 juni. Det finns några platser kvar och det går fortfarande att anmäla sig! Det är en workshop i att tolka till och från engelska.

Anmälan är öppen till workshopen den 18 juni! Även där pågår arbete för fullt med planering. Det är en workshop på temat "tolkning vid högre utbildning" och den leds av Maya de Wit.

Anette Asén
Vice ordförande

Tolkning vid högre utbildning

Är du tolk och brukar tolka vid högre utbildning?

Är du döv student och arbetar med tolk i dina studier?

Är du fd student och har erfarenheter att dela kring hur du arbetade med tolk under din utbildning?

Då är du varmt välkommen till en workshop arrangerad av STTF, SDUF och SDR i samarbete med Stockholms Universitet!

18 juni 2016

10:00-15:30

Stockholms
Universitet

200:- /medlemmar
STTF, SDUF, SDR

550:- /övriga

Sista anmälningsdag: 27 maj 2016

Begränsat antal platser, se till att
anmäla dig nu för att säkra din
plats!

anmalan@sttf.org

www.sttf.org

Workshopen ger tolkar och döva studenter möjligheten att diskutera kring deras erfarenheter av och synpunkter på tolkning i högre utbildning. Workshopen består av en blandning av teori, erfarenhetsutbyte och praktiska övningar. Vi undersöker tolkens roll, och de (o)möjligheter tolk och student möter i den specifika situationen. Deltagarna uppmuntras att genom dialog komma fram till hur de genom samarbete kan uppnå önskat resultat i tolksituationen. Att analysera och reflektera kring roller, ansvar och önskemål från alla inblandade ger ökad förståelse för vad en lyckad tolksituation kräver.

Maya de Wit föreläser i internationella sammanhang bl.a. om samarbete mellan tolkar och tolkanvändare och olika tolk-tekniker och yrkesfärdigheter inom specifika områden. Maya är utbildad tolk i Nederländskt teckenspråk, RID-certifierad ASL-tolk och IS-tolk verksam i Nederländerna och övriga Europa. År 2011 tog Maya sin masterexamen som en av de första deltagarna i European Master of Sign Language Interpreting (EUMASLI). År 1998-2008 var hon policy maker i den Nederländska tolkföreningen (NBTG) och år 2006-2012 var hon ordförande European Forum of Sign Language Interpreters (efsl).

SVERIGES
DÖVAS
RIKSFÖRBUND

Stockholms
universitet

Evantia och Neriketolkarna tar över driften av bildtelefoni.net

Hallå där...

Timo Heiskala, VD för Ewantia. Den 1/7 2016 är du med och skriver historia i tolksverige när Ewantia och Neriketolkarna tar över driften av bildtelefoni.net. Hur känns det?

Det känns fantastiskt att få möjlighet att vara en viktig del för de många döva som använder tjänsten. Det är också ett viktigt steg för oss att få möjligheten att expandera vår verksamhet i Sverige.

Du är i grunden själv teckenspråkstolk. Berätta gärna lite om din bakgrund.

Ja, jag blev klar med min tolkutbildning 1999 och arbetade därefter som frilansade tolk, både teckenspråks- och dövblindtolk. Jobbade 5 år hos Finlands motsvarighet till SDR och har fortfarande en god relation till föreningen och dess medlemmar. År 2004 anställdes jag som projektledare med målet att se över tolktjänsten i Helsingfors samt i ytterligare 34 kommuner. 2005 var jag ansvarig för att ordna den första offentliga upphandlingen någonsin för teckenspråkstolkning i Finland 2005, så jag har varit på båda sidor om bordet. År 2006 drog vi igång ett bokningscenter för tolkservicen i Helsingfors och 2009 bildades Ewantia.

Evantia är ett företag som har sina rötter i den finska dövrörelsen och ägs av samhällsansvariga utövare Terveysrahasto-koncernen och stiftelsen Honkalampisäätiö. Vad innebär det att vara en samhällsansvarig utövare?

Socialt ansvar innebär att vi har medborgarens intresse i fokus. Det innebär också att vi i vårt utvecklingsarbete av tjänsten lyssnar till klienternas behov. Integritet är något som vi håller högt i allt vi gör liksom våra fyra huvudvärderingar, ansvar, innovation, tillgänglighet och expertis, som genomsyrar allt vi gör.

Kan du berätta lite om företaget och hur det har utvecklats genom åren?

Som jag nämnde tidigare så började jag som projektledare 2004. Vi har sedan dess vuxit till en grupp av företag.

Timo Heiskala

Evantia Group består av 5 företag med över 200 anställda varav de flesta är teckenspråkstolkar. Vi har växt till att bli ett ledande företag inom kommunikation med "Kommunikation tillhör alla" som slogan. Vilket är orsaken till att vi existerar!

En av anbudsgivarna var SDR tecken AB vilket är ett aktiebolag med kopplingar till Sveriges Dövas Riksförbund. Skulle man kunna säga att upphandlingen av bildtelefonitjänsten blev något av en landskamp mellan den svenska och finska dövrörelsen?

Nå, jag ser det inte på det sättet. Jag tycker att det är viktigt att olika dövgorganisationer och dövgrupper arbetar tillsammans för att lyfta viktiga frågor och utbyta erfarenheter. Gemensamt kan vi adressera frågor både nationellt och inom EU.

Vad var det som avgjorde att Ewantia tillsammans med Neriketolkarna och Nwise vann upphandlingen?

Upphandlingen fokuserade på kvalitet och en jury utvärderade de inkomna anbuden från ett kvalitetsperspektiv utan att känna till priset. Ewantia fick högre poäng än konkurrenterna och ingen av de konkurrerande hade högre poäng än oss i något enskilt

utvärderingskriterium. Ibland är det bara så enkelt. För att vinna måste man erbjuda den bästa paketslösningen.

Hur ser tolkverksamheten ut i Finland? En allmän uppfattning här i Sverige är att den till största delen drivs i privat regi. Stämmer det?

Det stämmer. Tolkverksamheten har varit under offentlig upphandling nationellt två gånger redan. Vi har runt 80 företag i Finland, de flesta väldigt små, som utgör tjänsten. Folkpensionsanstalten, FPA, är den nationella organisationen som är huvudman och betalar för tolktjänsterna.

Vad fungerar bra och mindre bra i den finska tolkverksamheten?

Tolktjänsten bedrivs förhållandevis likvärdigt i alla delar av Finland, vilket är väldigt bra. Gällande bildtelefonitjänsten

är det dock lite frustrerande ibland på grund av att klienterna för tillfället inte får använda egen utrustning vilket man får i Sverige. Detta hämmar användningen av tjänsten.

Hur ser du på framtiden för bildtelefoni.net?

Jag ser en växande tjänst som kommer fortsätta vara en global förebild för bildtelefoni i världen. En tjänst vi alla kan vara stolta över.

Text: **Ivar Wästhed**
Översättning: **Camilla Eurenus**

Redaktionen griper in

Tolkcentralen i Örebro står inför stora personalminskningar pga. händelserna med bildtelefonin och kommer därav att bygga om och drastiskt minska sina lokalytor. Inför denna process har det rensats i bl.a. arkiv och förråd. Lite för intensivt visade sig... Hela vår samling Tolktryck höll på att gå till återvinning! Tack vare rädigt ingripande av Maria Sköld i redaktionen lyckades större delen av vår samling av Tolktryck räddas. Tidningarna har donerats av en medlem till Örebro Tolkcentral och STTF att gemensamt förvalta. Tack vare denna samling kan vi i varje nummer presentera en historisk artikel till glädje för våra läsare. **Tack Maria!**

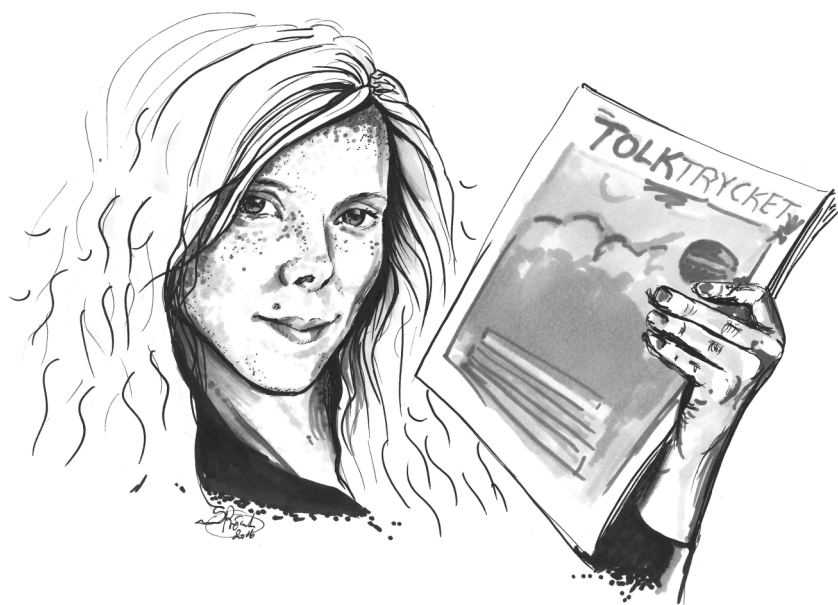

Illustration: Sandra Precénth

Foto: Ing-Mari Tovlin

Upp till bevis

Det blir allt vanligare att vi får se teckenspråkstolkar i TV som gör annat än att tolka. Upp till bevis är en underhållningsserie som sändes första gången 1998. Programidén idag går ut på att två par kändisar tävlar mot varandra om att para ihop rätt person med rätt yrke. I varje program finns det sex vanliga svenskar som har olika yrken. De tävlande ställer frågor till dem och ber dem att utföra olika arbetsuppgifter för att bedöma om de verkligen har det jobbet som gissats. Efter varje praktisk yrkesutmaning får även publiken gissa om personen är verksam inom yrket i verkligheten och mentometer-resultatet kan användas som vägledning för de tävlande. För ett par veckor sedan var en teckenspråkstolk med, Therese Crammer.

I del ett av vårens säsong var det Marko "Markoolio" Lehtosalo och Fredde Granberg som tävlade mot Carolina Gynning och hennes mamma Agneta Gynning. De sex olika yrkena var frisör, grävmaskinist, präst, soldat, teckenspråkstolk och tandläkare. Jag såg programmet, vilket jag tyckte var väldigt skojigt. Jag, som inte känner Therese, tyckte det var svårt att gissa vem som var tolk. Några dagar efter sändningen ringer jag upp Therese och gör en liten intervju.

Hur kom det sig att du blev med i Upp till bevis?

Nordisk Film ringde till vårt företag, TSP AB, och sökte tolk till ett underhållningsprogram. Vi brukar utföra uppdrag åt många olika kunder, så det var inget konstigt. Jag sa att jag kunde vara en möjlig tolk till programmet, vilket jag trodde skulle tolkas till en teckenspråkig deltagare. Det visade sig sedan att det inte alls var på det viset, utan att de ville ha en teckenspråkstolk som skulle delta. Vid det laget hade vår

samordnare sålt in mig som icke "typisk teckenspråkstolk" så då tog jag en runda i vår ledningsgrupp och bestämde mig för att ställa upp.

Jag blev kallad till casting och passade då på att samtala med Nordisk film om hur de skulle framställa de olika yrken som skulle representeras i programmet, och jag tyckte att det lät seriöst och trevligt. När de sedan meddelade mig att de ville ha mig med i programmet, så tackade jag ja. Jag är av den uppfattningen att desto mer teckenspråkstolkar och teckenspråk som syns i Tv desto fler människor blir medvetna om att språket och tolkyrket existerar!

Visste du om i förväg vilka yrken som du eventuellt skulle låtsas att du hade? Hade du någon möjlighet att förbereda dig?

Vi fick veta vilka yrken det var bara ett par dagar innan. Det var för att vi inte skulle kunna förbereda oss för mycket. Det blir roligare program då.

Foto: Ing-Mari Tovlin

Först i programmet får de tävlande bedöma vad var och en jobbar med bara utifrån hur de ser ut. Carolina sa om Therese att hon är en luring. ”- Hon har så snygg och stark kropp att vi tror att hon jobbar mycket med den.” Marko resonerade så här om hur en tolk är: ”- Vi tror att det är Johanna (egentligen präst, red anm) som är teckenspråkstolk för att hon har en skön klänning, jympadojor som är fräna och moderna. Hon är intellektuell, bildad, trevlig och nice med rörliga handleder.” Marko och Fredde trodde till en början att du, Therese, var soldat. Senare fick de frågan om hur en soldat är. Deras svar blev: ”- Muskulös, kanske med något ärr i ansiktet, stirrande blick och en ganska förstörd själ”. Detta sa de med ögonen på grävmaskinisten och inte på dig, kanske jag ska tillägga.

Har du gjort lumpen?

Nej, den möjligheten fanns inte på min tid. Hade jag fått det så skulle jag ha gjort det. Inte för att jag är MÖP utan för att det ingår så många fysiska utmaningar.

Vad är MÖP, undrar jag som intervjuar och inte heller gjort lumpen. Militärt överintresserad person. Min man har varit högt uppsatt chef inom försvaret under många år, så jag har snappat upp en del saker från honom.

Programledaren ger lite faktaupplysningar om varje representerat yrke och berättade att det finns ca 70 miljoner som använder teckenspråk i världen och ca 30 000 i Sverige.

Hur han tagit reda på det?

Jag tror att han har googlat kanske.

Stämmer siffrorna?

Det sägs att ca en promille av befolkningen är döv, men hur många som använder teckenspråk i världen är svårt att svara på.

Under programmet fick du svara på en fråga som tandläkare.

Vad är secria? Är det verkligen en felställd tand som växer med tuggytan in mot tungan, som du sa?

Nej, det vet jag inte. Felställda tänder var något som jag hade läst om för att förbereda mig inför rollen som tandläkare.

Senare fick du låtsas att du var både frisör och grävmaskinist och du fick en stor del av publiken med sina mentometerknappar att tro att det var sant och du lyckades mycket bättre än de andra i panelen. Frisören som låtsades att han var präst fick bara 13 procent av publiken med sig. Då prästen låtsades att hon var tolk trodde 16 procent att det stämde. När du fick låtsas vara frisör och skulle putsa en kort frisyra på en kille med hjälp av trimmer, och styla en lång frisyra på en tjej, trodde 21 procent av publiken på dig. Carolina och hennes mamma däremot trodde inte att du var frisör. De ville se dig manövrera en grävmaskin. Carolina Gynning antog att du fått din ”sjukt snygga kropp” genom det att du grävt så mycket. Är det så att du gräver mycket på fritiden?

Nej, inte alls.

Uppgiften var att kliva in i hytten på en grävmaskin med larvfötter, styra skopan med hjälp av joystick och få en blyertspenna som hängde och dinglade i ett snöre från skopan att doppa ner i ett smalt rör som stod på högkant. Det tog en stund och såg lite vingligt ut, men du fick ner den. Efter det fick publiken rösta och hela 52 procent trodde att du var grävmaskinist.

Hur kändes det? Hade du övat på det i förväg?

Före inspelningen av programmet så fick alla deltagare träna på att styra grävmaskinen tillsammans med en coach. Det gick inte bra alls för mig. Jag blev bara störd av alla goda råd. Sen när jag skulle bevisa att jag var grävmaskinist så var det tre rör man skulle sänka blyertspennan i. TV-publiken fick bara se när jag fick ner den i det första hålet och sedan har de klippt bort de två andra, men jag kan berätta att det gick galant och väldigt snabbt på slutet. Med tanke på det så var det inte så konstigt att så många i publiken var övertygade om att jag var en riktig grävmaskinist. Jag hade några vänner, mina föräldrar och min yngsta dotter i publiken och de var väldigt stolta över mig.

Under programmet fick vi reda på ovanliga jobb som de tävlande hade haft tidigare i livet. Carolina hade t ex jobbat som Barbie. Har du också haft något liknande eller udda jobb?

Mitt första jobb var att plocka kakor på Delicato bakverk, sedan har jag haft många olika jobb. Jag var telefonförsäljare i 30 minuter. Andra jobb jag har haft är inom mentalvården, inom äldreomsorgen och hotell- och restaurangbranschen. Dessutom har jag varit personlig tränare och så har jag jobbat för UR med TV-programmet *Nu för unga döva*.

Text: **Brita Wideberg**

Therese Cramer:

Familj: Uppvuxen med döva morföräldrar, och en mamma som är tolk. Min morfars bror var Oswald Dahlgren, svensk "legend" inom dövidrotten både i Sverige och internationellt. Oswald var den tredje personen som fick ta emot Lars Kruthpriset. Jag bor i Stockholm och har tre barn.

Jobbar: Åger och driver tolkbolaget TSP AB.

Hobby: Stort intresse för Crossfit. Smyger iväg och tränar så ofta jag kommer åt.

Boktips: Tusen strålande solar, av Khaled Hosseini. En underbar bok som jag verkligen kan rekommendera!

Favorit i köket: Grovkrossad vitlök blandad med chili och citron. Kan man ha på all mat! !

Smultronställe: Restaurang East i Stockholm.

Kommunikologi - vad är det?

Vi lever i en tid av självförverkligande och med ett starkt fokus på individen. Jag har tidigare skrivit om Coachomania som jag valde att kalla det i Tolktrycket 2/2015. Den artikeln handlade om professor i allmänpsykologi Sven Brindmans kritik mot mindfulness och positivt tänkande, där allt ansvar för framgång tenderar att läggas på den enskilde.

För ett par veckor sedan lyssnade jag på Vetandets Värld i P1. Programmet hette Psykobablarna och handlade om en för mig ny företeelse, nämligen kommunikologi. Det är en metod skapad av norrmännen Truls Fleiner och Jorun Sjöbakken. Att förstå vad detta handlar om är inte alldeles enkelt. På deras hemsida kan man läsa att kommunikologi är studier av struktur och dynamik i kommunikation och förändring. De skall också ha hittat framgångsnycklar i kommunikation.

I radioprogrammet får man bland annat höra om chefer som får krypa omkring på golvet för att bli bättre beslutsfattare och skolbarn som får göra speciella rörelser i syfte att förbättra sin matematiska förmåga. Även inom fackförbundet Unionen har man anlitat kommunikologer. Redan 2010 köptes kurser för 23 miljoner kronor. De som var med på kursen upplevde den kränkande och gjorde jämförelser med scientologirörelsen. "Det är mycket egendomligt att Sverige helt saknar kvalitetskontroll av offentligt finanserad fortbildning", säger Ann-Christine Hornborg, professor i religionshistoria.

Fil dr i psykologi Stefan Söderfjell anser följande: "Det är svårt att helt värja sig mot irrläror som säljs in charmigt och glatt, men en allmän upprustning av kritiskt vetenskapligt tänkande överlag i samhället utgör om inte ett fullgott vaccin så i alla fall en god start".

Hur påverkar det här oss tolkar och vad vill jag ha sagt egentligen?

I mitten på 90-talet när jag var nyutbildad tolk fick jag uppleva en tolksituation som satte djupa spår. Det var en offentlig arbetsgivare som hade anlitat "coacher" som skulle utveckla sin personal. Metoderna de använde påminde väldigt mycket om kommunikologi. Det var en mycket obehaglig upplevelse framför allt för deltagarna, men även för oss tolkar. Tveka inte att prata med din samordnare om du upplevt något i en tolksituation som inte känns ok!

" I radioprogrammet får man bland annat höra om chefer som får krypa omkring på golvet för att bli bättre beslutsfattare.. "

Nästa gång du är på en kurs eller föreläsning i fortbildningssammanhang fundera över budskapet, Vad är syftet? Vem är arrangören? Vilka evidens finns för det som det som påstås? En god tumregel är att förhålla sig allmänt skeptisk till personer som påstår att de funnit den enda sanningen, att det finns bara en väg framåt etc. Ta hand om Er därute!

Text: Ivar Wästhed

Sveriges Radio P1 Psykobablarna:
<http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/661962?programid=412>

Svenska Dagbladet 26/2 2016:
<http://www.svd.se/forodmjukande-tvingas-ta-del-av-kommunikologi>

Sveriges Television Opinion nyheter:
<http://www.svt.se/opinion/lindwall-och-soderfjell-om-vetenskap>

Truls Fleiner, Jorun Sjöbakkens hemsida:
<http://www.kommunikologi.no/kommunikologi.html>

Heia Norge!

I Sverige har vi en hög svansföring när det gäller barnarbete och fördömer gärna de fall som uppdragas framförallt i U-länder. Märkligt nog tycks ingen bland våra makthavare bekymra sig om det barnarbete som pågår här hemma. Jag tänker framför allt på barn till invandrade föräldrar som ibland kan får tolka sina egna utvecklingssamtal och föräldramöten. Kanske förekommer detta även bland CODA-barn, men dessbättre tror jag det är mera ovanligt (det är i alla fall min förhoppning).

Med ansvars- och finansieringsprincipen får/har kommunerna ett betalningsansvar även för teckenspråkstolkar. Risken finns att fenomenet med barntolkar kommer att öka på alla språkområden för att minimera tolkkostnader. Inför denna dystra profetia kan det behövas lite goda nyheter!

I vårt grannland Norge har Justitie- och beredskapsdepartementet lagt fram ett förslag om ändringar i förvaltningslagen (Prop.65L 2015-2016) till stortinget (riksdagen). Förslaget innebär ett förbud mot användandet av barn som tolkar eller förmedlare av information mellan förvaltningen och

privatpersoner. Undantag från detta kan göras om liv är i fara eller om det föreligger risk för allvarlig skada. Förbudet gäller förmedling mellan norska, samiska och andra språk samt teckenspråkstolkning.

Om man reflekterar lite över förslaget så kan det givetvis uppstå gränsdragningsproblem. När är det fara för liv och risk för allvarlig skada? Detta kan komma att behöva prövas rättsligt. Syftet med förbudet är ändå gott, då alternativet är fortsatt barnarbete.

Norge är ett föregångsland när det gäller barns rättigheter. Redan 2003 blev FN:s barnkonvention inskriven i norsk lag. Norge spelar i en egen division när det gäller mänskliga rättigheter, kvinnorättsfrågor, pressfrihet, etc. Listan kan göras lång. På regeringens webbplats: www.mänskligarättigheter.se kan du läsa mer om tillståndet i världen på detta område.

Text: **Ivar Wästhed**

Läs mer om det norska lagförslaget på:
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-65-l-20152016/id2477990/>

» Risken finns att fenomenet med barntolkar kommer att öka på alla språkområden «

» Syftet med förbudet är ändå gott, då alternativet är fortsatt barnarbete «

» Norge spelar i en egen division när det gäller mänskliga rättigheter, kvinnorättsfrågor, pressfrihet, etc «

Silja Lamhauge

*Helena plockar
guldkornen ur
tolkyrket*

En teckenspråkstolk som syns i SVT den senaste tiden är Helena Wästborn. Kanske har du sett henne tolka och gestalta Melodifestivalen eller sett programmet Teckenspråkstolkarna? Tolktrycket fick en pratstund med henne!

Helena kommer ursprungligen från Stockholm, och för henne var det självklart att fördjupa sig i teckenspråket. Hon har döva syskon och tyckte att den lilla teckenspråksundervisningen man fick inom familjen inte var tillräcklig för att ha en fullgod kommunikation med syskonen. Helena läste teckenspråkslinjen på Strömbäck och slussades sedan in på tolkutbildningen. Helena berättar:

– På den tiden kändes det som att det var dit man skulle söka sig efter teckenspråkslinjen. Men inte mig emot! Det är ju ett fantastiskt yrke att jobba med, man får vara med om så mycket som man aldrig skulle fått se eller uppleva annars!

Efter teckenspråkslinjen fick man söka in till tolkutbildningen och till vilken skola man ville gå på. Just det året var det få personer som klarade TÖI-testet, och det blev inte underlag för flera tolkutbildningar. Skolan som Helena hade sökt till startade ingen tolkutbildning, så hon sökte istället till Västanvik (egentligen försent) och fick hoppa in på utbildningen under fjärde veckan tack vare att någon annan hoppade av.

– Det var tur, för annars tror jag inte att jag hade utbildat mig till tolk!

Hon tog examen 1999 och flyttade därefter direkt till Örebro och började jobba på Örebro Tolkcentral.

Helenas hjärta bultar starkt för kulturen, så det kunde lika gärna ha blivit något inom det som hon hade jobbat med. Men hon känner att hon nu har kommit tillbaka till den banan, genom att hon har förenat både teckenspråket och tolkyrket med att jobba mer inom kulturella sammanhang. Helena har ett eget produktionsbolag som heter Wästborn Produktion. De tolkuppdrag hon utför idag är mestadels så kallade kulturtolkningar, där hon tolkar och gestaltar till exempel sång, musik, teater och stå upp-komik. Helena säger att hon är tacksam för att hon kunnat plocka guldkornen och får göra precis det hon älskar att göra.

"Ett maraton i högklackat"

Melodifestivalen teckenspråksgestaltades första gången 2010. Andra chansen skulle då hållas i Örebro, som precis utropat sig till Europas teckenspråkiga huvudstad. Många lobbade för att det skulle framföras på teckenspråk och Helena och Tommy Krångh (då Fransson) blev tillfrågade att gestalta det hela. De tvekade aldrig, utan svarade JA på en gång.

– Det var egentligen ett självmordsuppdrag, vi fick en och en halv vecka på oss.. Men man måste ju hugga chanserna när de kommer!

Deras jobb med Andra chansen blev mycket positivt uppmärksammat och därför beslutade SVT att även finalen, en vecka senare, skulle teckenspråksgestaltas. Så det var bara

för Helena och Tommy att snabbt repa in nya låtar och manus.

– Det var ju bara att go with the flow så att säga!

Helena och Tommy gjorde allting själva; mellanakter, bidrag, programledarinslag med mera. Helena beskriver det själv som ett maraton i högklackat. De hade bara en enkel gråfärgad bakgrund och ingen kameraman till hjälp som kund zooma in dem.

– Vi är ju olika långa så jag fick stå i jättehöga klackar för att vi skulle vara någorlunda jämnlånga, och sen körde man järnet, ibland två-tre låtar i rad.

Hur var det första gången ni tolkade/gestaltade Melodifestivalen 2010 jämfört med nu senast 2016? Från början var ni bara två personer, ni måste ha fått kämpa mycket mer?

– Ja, gud ja, det första året fick man slita minsann, eftersom vi var två stycken som delade på allt programinnehåll! I år var vi ju fem stycken, det var superlyxigt! Om man går in som en teckenspråksartist nu så har man 2-3 låtar att framföra jämfört med hur det var de första gångerna. Så nu är det inte alls lika jobbigt, inte på samma sätt i alla fall. Men nu är jag ju producent också, så då är det lite fler grejer att hålla koll på utöver själva tolkningen och gestaltningen, så det blir tuft på ett annat sätt, men det är fortfarande det roligaste uppdraget på året!

– Och egentligen så tyckte jag inte att det var speciellt jobbigt första gången heller, eftersom jag fick bryta ny mark och göra något som jag verkligen tyckte var kul.

Idag hinner teckenspråksartisterna se och förbereda bidragen, och karaktärstolkarna får manus att repa in några dagar innan sändning, men med det finns också risken att man repar in någonting som sen inte sägs i sändningen, så det måste man vara beredd på, betonar Helena.

Den största skillnaden rent tekniskt är, enligt Helena, att de från början bara hade en enkel backdrop eller enfärgad bakgrund, medan de idag livestreamar från en studio och får snygg bildteknik, till exempel att tv-bilden går ut i helbild vid tolkbyten så att det inte syns när man går in och ut ur bild och att kameran anpassas till aktörernas olika längd med mera. Den tekniken har de inte haft tidigare när de har sänt från arenan men Helena menar samtidigt att det fanns fördelar med att filma på plats:

– De tre första åren stod vi på plats i Globen och sände och då fick man en helt annan känsla. Vi var i arenan där allt hände, artisterna stod 30-40 meter ifrån oss och man hörde hela arenan dunka och publiken som tjöt. Det blir en helt annan nerv när man jobbar på plats.

Helena tror också att tv-publiken känner sig mer delaktiga och sedda om de får veta att tolkarna är på plats där det sker.

– Men förhoppningsvis känner många så nu ändå, även fast vi inte filmar på plats. Vi har ju möjlighet att vara på plats på Friends Arena på fredagen och ta del av genrep och insupa känslan i arenan. Och det är den känslan vi sedan

Pressmeddelande: ANDRA CHANSEN
Melodifestivalens Andra chansen sänds på lördagen den 6 mars från Örebro. Alla de åtta bidragen kommer att framföras på teckenspråk för döva och hörselskadade direkt på SVT Play med hjälp av Örebro Teckenspråkiga Kulturskola och WeSign. - Kultur på alla språk berikar samhället, säger Jan Sparby, WeSign. Vi vill gärna att alla teckenspråkiga medborgare i Sverige också ska kunna ta del i Melodifestivalen. Därför har vi tagit initiativet till denna specialändring på SVT Play. Det är första gången som Melodifestivalen framförs på teckenspråk. Teckenspråkssändningen av Andra chansen kommer att ske i live! Ett första brevid den stora sändningen på svts.se/melodifestivalen.

Pressmeddelande: FINALEN
Melodifestivalens FINAL sänds på lördagen den 13 mars i Globen. Samliga bidrag kommer att framföras på teckenspråk direkt på svts.se/melodifestivalen med hjälp av Örebro Teckenspråkiga Kulturskola och WeSign. - Att framföra Andra chansen på teckenspråk visade sig vara en lyckoträff. Reaktionen är överväldigande, säger Jan Sparby, WeSign. - Men, inte endast från teckenspråkiga medborgare utan även från hörande och påsligt är att man från båda håll upplever gestaltningen som ett mirakel. Det känns därför fantastiskt att få möjligheten att ännu en gång visa upp denna gestaltning i konform - teckenspråkarteri, avslutar Jan Sparby. ... om du mot förmodan skulle missa direktsändningen kan du denna gång i efterhand se sändningen i SVT Play.

Foto: Helena Wästborn

Mycket sent klarrecknet

Att det krävs en lång planering för att arrangera Melodifestivalen förstår vi alla och vi blev redan under hösten tillfrågade av kulturaktören WeSign om vi var intresserade av att gestalta delfinalen på teckenspråk i Örebro. Själva initiativet till att melodifestivalens "andra chansen" skulle framföras på svenskt teckenspråk kom just från WeSign med Jan Sparby i spetsen. Vi tackade självklart ja till detta men efter det så hörde vi ingenting mer än att det förhandlades och förhandlades och förhandlades. Efter-som förhandlingarna drog ut så på tiden trodde vi inte att det hela skulle bli av men med en knapp vecka kvar till sändning kom till slut klarrecknet på att vi skulle vara med och då blev det full fart på oss. Melodifestivaler-ur inhandlades och vi sjöng och skålade för full hals dygnet runt för att lära oss sångerna utan till och för att hitta den rätta känslan i låtarna. Därefter var det dags att ta hugga tag i översättningarna. Nu kunde vi dock inte bara lägga all vår tid på låtarna utan nu gällde det även att hitta de

Melodifestivalen på teckenspråk!

I utdraget av pressmeddelandet som gick ut inför "Andra chansen" i Örebro kan man läsa att det var första gången som Melodifestivalen framförs på teckenspråk i livesändning och det var vi, Helena Wästborn och Tommy Fransson, som fick äran att göra detta praktiskt möjligt. Vi vill gärna dela med oss lite av hur det var för oss som teckenspråkiga artister/tolkare i det här sammanhanget.

rätta kläderna till sändningarna. Till Örebroföretaget inhandlades kläderna dagen innan men inför sändningen i Stockholm sprang Helena runt med hjärtat i halsgropen tills hon till sist, en timme före det tekniska genrepet, äntligen hittade det tekniska!

Genre och mer förberedelse

När vi väl intagit våra platser i publiken på fredagars genre kunde vi konstatera att det fanns en hel del mer att förbereda sig på än bara på bidragen. Programmet innehöll för det första mer säng än det vi fått information om och för att det överhuvudtaget skulle gå att genomföra en gestaltning/översättning av Melodifestivalen i direktsändning, behövde vi sammanställa ett minutöst skeschema för oss tolkar. Så efter genrepen och efter en ganska lång väntan, kunde till slut den fantastiska personalen på SVT Webb, främst Karolina Jonason, förse oss med det material vi efterfrågat, så som manus, körskeman, övriga sångtexter m.m. Sen var det bara att åka hem i natten och fortsätta med förberedelsearbetet.

På lördagarna genomförde vi ett tekniskt genrep på den plats som blivit tilldelad att arbeta på. Vi stod precis framför en stor platt-TV där vi såg och hörde sändningen av Melodifestivalen och bakom den var en kamera riggad. Bakgrunden var svart med lite bling-bling och den lystes upp av två små spotlights med färgat ljus.

Mindre glammig arbetsmiljö

I Örebro blev vi anvisade att arbeta i

webbredaktionens kontorslandskap, med journalister runt omkring oss som satt och arbetade med sitt under tiden. Så vi kan väl säga att vi på ett sätt hamnade mitt i händelsernas centrum även fast det inte var ute på själva arenan.

Att kunna prestera bra i denna miljö, in i en kamera vilken folk kom och gick bakom, var en stor utmaning men efter att vi fick se vår arbetsplats i Stockholm längtade vi faktiskt tillbaka lite grann till miljön i Örebro. För i Stockholm fick vi nämligen framföra hela Melodifestivalen i ett dusehörn rakt in i en vägg! I detta kalla, tränga utrymme skulle vi lyckas hitta rätt känsla och närvaro som varje låt och varje mellanakt förtjänade. Men vad gör man inte för konsten och det gick faktiskt att prestera bra även i detta utrymme! Större utmaning än så har vi dock ännu inte mött så därför är vi otroligt lyckliga över att det blev ett så pass bra resultat som det blev.

En viss skepsis

När vi anlände till Conventum Arena i Örebro, varifrån delfinalen skulle sändas, möttes vi, av förstaeliga skäl, av en viss skepsis. SVT hade ingen aning om vad de egentligen hade sagt ja till och vad var det vi egentligen skulle göra? Hur skulle vi kunna lyckas framföra Melodifestivalen på teckenspråk? Skulle det funka att sända det på webben och hur skulle vi kunna förmedla musiken?

Men efter en stund in på genrepet hade webbredaktionen börjat twittra om oss och de tog kort på oss under tiden vi arbetade och de som befann sig i lokalen applåderade uppskattande. Efter att genrepet var slut var de nyfikna på vilka vi var och hur det kom sig att vi höll på med det här och en ordentlig intervju gjordes med oss som lades ut på webben.

Skulle det bli Globen också?

På efterfesten efter delfinalen i Örebro fick vi otroligt fin respons av de få personer som på plats hade sett oss jobba under kvällen. Snacket om vi skulle delta även i finalensändningen från Globen började redan samma kväll. SVT skulle återkomma - allt beroende på reaktioner från tittare och hur många som hade sett vår version m.m.

På lördagen fick vi klarrecknet från SVT att de absolut ville att vi skulle vara med även från Globen. Så en ny underbar, men intensiv vecka med översättningar och planering av kläder påbörjades. Men först hann vi med ett gig på fredagen i köpcentret Krämeren i Örebro. Det uppträdandet gjorde vi i samband med att Örebro samma vecka utropat sig till Europas teckenspråkiga huvudstad. Sen kas-

tade vi oss in i en bil och åkte med full gas mot Stockholm och Globen. Där hämtade vi än en gång ut våra akkrediteringsbrickor och efter en lång promenad i Globens kulvertar kunde vi till slut lokaliserat våra nyfunna vänner på webbredaktionen.

Innan själva sändningen i Stockholm träffade vi på lite TV-folk som pratade om att nästa år... men sen gick det inte att ta in mer, för allt var så överkligt, men mer om det kommer förhoppningsvis både vi och ni att bli varse om!

Jan Sparby
WeSign är en ny kulturaktör i Örebro som är ett öppet forum för alla som vill bolla tankar och idéer för att främja kulturen i Örebro-regionen. Vi ska fungera som en tankesmedja med bred förankring och vill verka för att sätta fot på både en skapande- och deltagarkultur i vår stad, framställd eller förmedlad på svenskt teckenspråk.

Melodifestivalen vill vi gärna att alla teckenspråkiga medborgare i Sverige ska kunna ta del av. Att Andra chansen i Örebro skulle framföras på teckenspråk kändes självklart med tanke på den stora skaran teckenspråkiga medborgare som finns i Örebro och det visade sig vara en lyckoträff. Reaktionen var överväldigande, inte endast från teckenspråkiga medborgare utan även från hörande. Det är påtagligt att man från båda håll upplevt gestaltningen som ett mirakel, så det kändes lika självklart att - i finalen i Globen - få möjlighet att ännu en gång visa upp denna gestaltning i konform - teckenspråkarteri.

Jag blev överlycklig när SVT meddelade att det skett över 31.000 öppningar av live-webbfönstret i direktsändning av andra chansen - och över 57.000 öppningar av finalen! Utan tvivkan tog teckenspråksteristerna Helena Wästborn och Tommy Fransson, med

sina starka karisma och sina konstnärliga uttryck, melodifestivalen 2010 till en helt ny nivå. Jag vill till och med påstå att denna konform stärker det svenska teckenspråket, vilket kan ge härliga ringar på vatten för de teckenspråkiga medborgarna.

Jan Sparby, WeSign

Eva Hamilton
Direkt efter tecken-tolkningen av Melodifestivalen fick jag ett antal mail. De handlade om hur döva familjemedlemmar plötsligt kunnat delta med de andra i soffan i yviga diskussioner om sångtexter och artistframträdanden.

Vi vill ju att Melodifestivalen ska vara ett av de SVT-program som fungerar som ett sammanhållande evenemang. Dvs unga och gamla, somalier och infödda västgötar, norrlänningar och stockholmare, döva och hörande: svenskar med olika referensramar och intressen ska kunna samlas runt samma festlighet. Dessa tv-sända evenemang, som kan vara Melodifestivalen lika väl som kungabällor, Nobelprisutdelning, riksdagsvalet eller finalen på Pö Spåret, fungerar som ett slags nationellt kitt.

Därför blev jag så berörd av de glada och tacksamma mailen, som strömmade in från döva och deras anhöriga. Med en ganska anspråkslös satsning kunde SVT erbjuda delaktighet för en grupp människor som så ofta annars känt sig bjudna till de stora folkfesterna med armbågen.

Eva Hamilton, VD SVT

Tommy Fransson och Helena Wästborn

försöker förmedla när vi gestaltar, att tv-publiken ska känna det som att de är i Friends Arena. Melodifestivalen ägde rum i Globen under de tre första åren. Sedan var Helena inte med på två år, utan var istället hemma med sina barn. De hade hunnit bli större och ville helst att deras mamma skulle vara hemma.

- Man har ju tittat och tittat på alla delfinaler tillsammans och sen är mamma borta på finalen!? Och jag är riktigt glad att jag var hemma det året som Yohio förlorade för då var mina barn helt förkrossade och då kändes det bra att jag fanns där och kunde trösta dem!

Under de åren Helena inte jobbade med Mello, flyttade hela produktionen av Melodifestivalen till Friends arena och teckenspråksgestaltningen började sändas från en studio i Örebro. På så sätt har den fina bildtekniken blivit möjlig men Helena saknar ändå att jobba på plats och få den där nerven och närvarokänslan.

Hur får man ett sådant tolkuppdrag som att tolka Melodifestivalen?

- Man får inte ett sånt uppdrag, man upphandlar. Många kanske undrar "Varför är det just ni? Varför ni igen?". Men det är öppet och fritt för alla att ansöka till SVT. Helena berättar att det gäller att ligga på och ringa till SVT

och tjata, fråga om man får lämna anbud etc. - Det är ingenting som är gratis nuförtiden! Ingen frågar oss om vi vill ta uppdraget, man måste ta för sig! Samla ihop ett team och sälja in det. När jag samlar ihop ett team kan jag inte garantera dem att vi ska köra, men de måste ändå gå med på att vara tillgängliga om vi får uppdraget. De får inte boka in något annat, även om jag inte kan lova dem något och inte kan ge dem någon ersättning innan jag vet något.

Hur är det i andra länder i Europa, har de också teckenspråksgestaltad Melodifestival?

- Den här frågan får ju jag ganska ofta.. Vi var, vad jag vet och vad jag tror, de första och sedan har även Norge gjort det men jag är jättedålig på det här! Jag vågar nog inte svara, även fast jag fått frågan många gånger..

Skuggtecknad teater - en dröm

Helenas största fokus ligger just nu på att tolka teaterföreställningar. Hon älskar att förmedla teater på teckenspråk och vill försöka få till ett mer kontinuerligt samarbete med Örebro Länsteater. Skuggtolkad teater, vilket innebär att man följer skådespelarna på scenen, fanns redan för 15-20 år sen i Örebro. Sedan minskade den typen av föreställningar. - Men nu är det tillbaka och det är jättekul, jag hoppas att

det kommer bli fler föreställningar! Min dröm med att tolka teater är att den inte bara ska skuggtolkas, utan att det snarare blir en form av skuggtecknad teater där man får mer tid till att repetera och interagera med skådespelarna.

Hur är det att stå på scen och tolka en teaterföreställning?

Helena gör en paus i det annars så ymniga ordflödet, och svarar sedan med värme i rösten:

– Underbart! Så roligt! Man får verkligen vara på tå hela tiden och se till så att man får med alla nyanser, vem som säger vad, se till att publiken verkligen ser vad man tecknar. Att ge och ta repliker är inte alltid så lätt att hänga med i som teckenspråkig publik i en föreställning anpassad för en hörande publik, så därför är det viktigt att man riktar kroppen mot (den andra) personen medan den tecknar – och att jag måste ta repliken, vända mig ut mot publiken och teckna, och sen när jag ska ge repliken, så vänder jag mig tillbaka till den andra tolken. Det är ett arbetssätt som man får jobba upp, just för att publiken ska hinna hänga med i bollandet av repliker mellan olika aktörer. Ibland står vi ju längst ut på varsin kant av scenen.

– Föreställningen Befrielsefronten som man fick se delar av i tv-programmet Teckenspråkstolkarna hade vi fått se inspelad innan, och så hade vi fått manuset såklart. Men vi hade knappt två timmar på scenen ihop med skådespelarna innan, och det var en lång föreställning, så vi hann inte med alla scener på repet. Det var jättemycket folk på scen, så det gällde att inte krocka med någon som kom springandes bakom. Ridån går ner och ibland känner man att någon av skådespelarna tar tag i en och drar en försiktigt bakåt så att man inte ska få ridån i huvudet.. (skratt)

– Skådespelarna är underbara att jobba med. Fantastiska! Tänk att komma ihåg sina repliker när vi står där och viftar bredvid! Så imponerande. På repet började de ofta skratta och tyckte att det kändes helt skruvat. Vi blir bara nedsläppta mitt framför näsan på dem och så ska de ändå leverera som vanligt. De är grymma!

Fr v Eva Håkansson, Romel Belcher, Matilda Bergman, Tommy Rangsjö och Helena Wästborn
Foto: WÄSTBORN Produktion

Vad har du för tips om man vill börja tolka teater men tycker att det verkar svårt?

– Börja med småskaliga saker, t.ex. Vild, vacker, vuxen (ett kulturprojekt i Örebro för vuxna personer med utvecklingsstörning och autism, red. anm.) eller barnföreställningar, skolavslutningar – allting som är på scen, små föreställningar, och börja jobba in en vana. Jag rekommenderar också att man jobbar med annat på teckenspråk och inte bara tolkar. Många tolkar idag har inte teckenspråk till vardags, och då kan det lätt bli så att man utvecklar en form av "tolkspråk" när man jobbar, som kanske inte alltid är så nyanserat. Men om man använder språket i andra sammanhang och experimenterar med det så kan man hitta härliga lösningar som man sedan kan "plocka in" när man tolkar. Helena var medlem i redaktionen för Tolktrycket ca 2007-2010. Hon tipsar om en text som hon skrev 2010 när Melodifestivalen tolkades första gången. (Se nästa uppslag!)
– Vi kallade oss "redaktion 17:17". Vi bestämde alltid att vi skulle ses klockan fem men alla kom in med andan i halsen runt 15-17 minuter över fem så därför kallade vi oss så, säger Helena och skrattar.

Är du fortfarande medlem i STTF?

– Nej, det är jag inte, säger Helena och fortsätter:
– Jag gör ju inte någon större mängd av tolkuppdrag längre, men jag håller mig ajour med vad som händer inom föreningen och ibland pirrar det lite i kroppen och man tänker att det skulle vara kul att vara med på något årsmöte. Men ni har ju alltid era årsmöten på Melodifestivalshelgen! Typ jämt! Det har krockat lite det senaste året kan man säga, säger Helena och skrattar.
– Men det är mycket spännande som händer nu, det är mer internationellt, mer samarbeten över landsgränserna än vad det var när jag jobbade.
Idag är Helena i huvudsak projektledare, producent och producerar läromedel på teckenspråk som extern konsult till SPSM.
– Där gör jag verklighet av de manus som SPSM tar fram vil-

ket är väldigt spännande för där får jag jobba väldigt brett med allt från planering, inspelning, funktionstester, röstsättning med mera. Och jag gillar att jobba med många olika saker samtidigt.

– Folk har sagt till mig "Gud vad du är spretig Helena!" "Fokusera på en sak nu!" Men jag har aldrig riktigt kunna fokusera på bara en grej, för då får jag ingenting annat gjort. Jag har insett att det är där min styrka ligger, jag måste hålla på med en massa grejer samtidigt för att saker ska hända på alla fronter. Börjar jag dala på ett område, då påverkar det och drar ner ett annat område. Jag är fruktansvärt driven när jag väl är driven, eller väldigt lugn när jag inte har så många projekt igång samtidigt.

Text: Alva Rosengren-Blom

Sommartid + vårkänslor = Snart skolavslutning

Snart är det examen på våra tolkutbildningar runt om i landet. Med anledning av detta har redaktionen tagit kontakt för att höra lite hur det är och som vi trodde, så är det fullt upp. Det är slutuppgifter, praktik och en längtan ut i arbetslivet. Vi bad om lite smakprov och nedan kan ni läsa mål och syftesbeskrivning för forumspel för elever på sista terminen på Fellingsbro folkhögskolas tolkutbildning i Örebro, reportage från Stockholms universitet med Sveriges första teckenspråkstolkkandidater och lite hälsningar och bilder från snart färdiga tolkar.

Övre raden från vänster Rebecka Jidling, Gabriella Westerberg, Johanna Alesmark. Mellersta raden från vänster: Evelina Jonsson, My Krohn Holm, Johan Thérus. Nedersta raden: Emma Pettersson, Hillevi Kung, Marie Edholm Foto: Line Nielsen

My Krohn Holm

Jag är född och uppväxt i Linköping och Mjölby. På fritiden är handboll mitt stora intresse. För tillfället spelar jag inte själv men är tränare för ett gäng nioåringar. Mina tankar om framtiden är att jag kommer få ett roligt och stimulerande jobb! Jag tänker mig att jag kommer stöta på mycket nya utmaningar hela tiden vilket betyder att jag måste tänka till och komma på olika lösningar på problem osv. Jag tänker mig även mycket variation och jag tror att det är svårt att tröttna på yrket i och med att man får vara med om så mycket och hela tiden måste vara beredd på det mesta! Man slipper göra samma sak varje dag, hela året. Min förhoppning är att jag någon gång kommer få tolka en förlossning! När jag var yngre ville jag bli barnmorska och jag tycker fortfarande att det är fascinerande. På så sätt skulle man få komma lite närmare och se hur de arbetar men jag tror även att det är en häftig upplevelse att vara med när någon kommer till livet!

Marie André

Jag är tidigare en av Sätilla stads 1059 invånare, men är numera Hallsbergare. Jag har inga särskilda hobbies, men en rikt nyanserad livsstil. Mina tankar om tolklivet är att få förkovra mig i yrket, kanske enligt Hippokrates devis "Konsten är lång, livet kort". Ett drömtolkuppdrag skulle vara att tolka Leif GW Persson.

Hillevi Kung

Jag kommer ursprungligen från Småland men bor utanför Örebro med min familj. Jag tycker om att gräva i trädgården, vara ute i naturen och umgås med vänner och familj. I yrket hoppas jag att jag kan packa min ryggsäck med mycket kunskap, härliga tolkuppdrag och respekt gentemot andra. Ett drömtolkuppdrag är ett uppdrag där alla går därifrån med känslan att kommunikationen varit 100%-ig.

Johanna Alesmark

Född och uppvuxen i Örebro. Hundmänniska, även om jag har en katt, som älskar böcker och resor. Min framtid som tolk hoppas och tror jag kommer bjuda på utmaningar, skratt, lärdomar och fina möten med människor. Drömtolkuppdraget skulle nog vara en lång guidad vandring över både berg och dalar i vacker natur.

Gabriella Westerberg

Jag är 23 år och jag är född och uppvuxen i Örebro. Jag går mitt sista år på tolkutbildningen på Fellingsbro folkhögskola i Örebro. En stor del av mitt liv är

truggymnastik, jag spenderar så mycket ledig tid jag kan i gymnastikhallen där jag är ledare för ungdomstjejer! Tankarna kring framtiden som tolk ska det bli kul att få testa mina vingar av den kunskap och lärdom jag fått till mig på utbildningen. Ett drömtolkuppdrag för mig skulle vara att få tolka gymnastik i olika former, allt från olika träningar, uppvisningar, eller tävlingar. Då får jag göra de två saker jag tycker om mest, att få teckenspråkstolka men också få tolka den sport jag brinner mest för.

Rebecka Jidling

Jag kommer från Katrineholm, men bor nu i Hallsberg utanför Örebro. Jag kopplar gärna av med en god bok och en kopp kaffe i handen, tar en promenad eller pärlar pärlplattor. Min tanke om framtiden är att jag kommer att ha ett spännande,

utmanade och intressant yrke och härliga tolkkollegor. Uppdragsmässigt är det bredden med yrket och mötet med människor som tilltalar mig mest.

Evelina Jonsson

Jag är född och uppvuxen på landet strax utanför Örebro. Att pyssla med blommor och kryddor och att experimentera i köket är något jag gärna gör när tillfälle ges. En framtid som tolk ser jag ljust på. Jag hoppas på att i olika situationer få möjlighet att skapa bra möten med de människor jag möter. Jag ser med spänning fram emot ett yrke som är dynamiskt och där utvecklingsmöjligheterna aldrig tar slut. Att få tolka ett bröllop skulle vara ett av mina drömtolkuppdrag. Det skulle vara fantastiskt att få förmedla den kärleksfulla stämningen och öppna atmosfär som råder på ett bröllop.

Emma Pettersson

Född i Örebro men nu har jag bytt stan mot skogen, där jag bor i ett hus i Skärmarboda. Jag har alltid nya projekt på gång, just nu är det trädgården som står på tur. Jag ser fram emot mitt framtida yrke, där den dagliga variationen kommer ge mig nya utmaningar och perspektiv. Jag har inget speciellt drömtolkuppdrag utan jag ser fram emot vad yrket har att erbjuda.

Johan Théus

Jag kommer ifrån Örebro. Jag är en sådan person som intresserar mig för lite allt möjligt som jag anser är spännande. För stunden ligger den vetenskapliga delen bakom träning högt upp listan! När det gäller framtiden som tolk så är jag övertygad om att det kommer vara lärorikt och utvecklande. Något som jag verkligen skulle se som ett drömtolkuppdrag är att få tolka vid en operation!

Västanvik

Längst bak: Sandra Pihl. Främre raden från vänster: Sara Ljungkrantz, Lina Silfwerbrand, Sophia Vadén och Lisa Persson.

Nordiska

Fr v Frida Backelin och Hannah Lundberg Dichter

Strömbäck

Karin, Joacim, Sara och Maria.

Södertörn

fr v Sandra Gromoff Söderqvist, Kristina Åberg, Cem Kabatas, Tatiana Stampe
Foto: Carina Högberg

Forumspel som metod för att synliggöra etiska dilemman

Denna mål och syftesbeskrivning gäller specifikt de studerande som går sin sista termin på tolkutbildningen, Fellingsbro folkhögskola.

Målet med att använda forumspel som metod för att synliggöra etiska dilemman är att tolkens alternativa handlingssätt både möjliggörs och synliggörs. Ett etiskt dilemma rör i första hand frågor som handlar om opartiskhet, tystnadsplikt och/eller jäv.

Syftet med de redovisningar som görs av de studerande som går sin sista termin är inte primärt att arbeta med rollprestationer eller spela teater utan att i en "levande" kontext titta på ett etiskt dilemma med många glasögon. Syftet är också att belysa dilemman skriftligt utifrån den ideala bilden av tolken (etiska riktlinjer) och utifrån den faktiska bilden av tolkning (forskning).

Praktiskt tillvägagångssätt

Varje problemägare ansvarar själv för att tillfråga klasskamrater om att ställa upp som aktörer i forumspelet. En döv person agerar döv i alla rollspel. Övning inför

Forumteater skapades av Augusto Boal (1931-) under 1960 och 70-talen i Latinamerika. Metoden användes som en motreaktion och ett försök till att stoppa det förtryck som folket i Brasilien och andra latinamerikanska länder var utsatta för av militär och regeringar under 1960- och 70- talen. Boal har varit verksam som regissör, pedagog, författare, dramaturg och dramatiker. Han var 1956- 1971 konstnärlig ledare för Arenateatern i Sao Paulo. I Brasilien och Peru skapade han tillsammans med Arenateatern "De förtrycktas teater".

Katrin Byréus är den som anpassat och introducerat forumteater till en bredare publik i Sverige. Detta har hon gjort främst med boken "Du har huvudrollen i ditt liv", som används flitigt bl.a. inom lärarutbildningen.

redovisningen skall inte ske med tolk. Poängen är att tolken endast skall vara så insatt i situationen så som den hade varit inför ett tolkuppdrag i verkligheten, d.v.s. det som kan tänkas stå på en tolkbeställning.

Vid forumspel presenteras rollspelet av problemägaren (den som upplevt situationen) och vilken funktion aktörerna har, hur situationen är beskaffad och annat som krävs för att förstå sammanhanget. Situationen spelas sedan upp i sin helhet (utan avbrott), max 5 min. Publikens uppgift är endast att fungera som åskådare vid detta första tillfälle. Efter detta ges tid till en kort stunds tyst reflektion. Därefter startar rollspelet igen med samma aktörer och på samma sätt som vid det första tillfället. Denna gång får åskådarna gå in i rollspelet och byta ut tolken. Observera att endast tolken är den aktör som får bytas ut, eftersom vi i egenskap av tolkar endast kan ändra vårt eget sätt att agera, inte andras. Genom att säga "frys", får en åskådare i publiken byta plats med tolken och själv fortsätta att delta i rollspelet för att prova sitt förslag på alternativt handlingssätt. Det är möjligt att tolken, genom dennes agerande, påverkar de andra aktörerna. De andra aktörerna skall då behålla sin karaktär, men vara beredda att "svara" på den nya tolkens agerande (och inte vara låsta av manus). Efter att rollspelet avslutats/avbrutits får den som agerat tolk berätta sin tanke bakom agerandet, varvid alla fortsätter att diskutera. Den som äger rollspelet ansvarar alltså för att leda diskussionen. Om någon har ett annat alternativt till agerande som de vill prova, kan rollspelet starta omigen, varvid samma "frysförlopp" upprepas.

Text: **Karin Bäckgren** och **Linda Schalén**

Sveriges första teckenspråkstolk-kandidater på väg ut i arbetslivet

Tova Dolk Flodin vid sin poster Foto: Heléne Norstedt

I augusti 2013 startade Sveriges första tolkutbildning för teckenspråkstolkare på universitet – Stockholms universitets kandidatprogram i teckenspråk och tolkning. Våren 2016 är det dags för examen!

För att erhålla en kandidatexamen krävs 180 högskolepoäng av vilka 15 består av ett examensarbete, en så kallad kandidatuppsats.

Den 8 april, i samband med Humanistdagen på Stockholms universitet, fick tolkkandidaterna chans att berätta om sina examensarbeten vid ett posterseminarium. Studenterna stod vid sina posters och talade om sina uppsatser för åhörare. Åhörarna bestod både av lärare, studenter och personal vid Stockholms universitet samt andra intresserade. Även tre tolkbolag med sitt säte i Stockholm samt STTF närvarade och presenterade sina verksamheter.

När utbildningen startade hösten 2013 var det 36 studenter. För varje termin som har gått har antalet studenter minskat och idag är det åtta studenter som i skrivande stund finslipar sina uppsatser. Detta innebär att programmet har haft en låg genomströmning av studenter. Anledningen till att studenter har lämnat programmet har både grundats i studenternas egna vilja att inte fullfölja utbildningen liksom att några av studenterna inte har blivit godkända på sina kurser och därför inte fått fullfölja den. Programmet har följts upp efter varje kurs och ändringar har gjorts både efter avslutade kurser och under utbildningens gång. Programmet har getts av två olika institutioner i samarbete:

Malin Lundberg vid sin poster Foto: Jenny Lindström

Posterseminarium 8 april, Stockholms universitet Foto: Jenny Lindström

Avdelningen för teckenspråk på Institutionen för lingvistik och Tolk- och översättarinstitutet på Institutionen för svenska och flerspråkighet.

Studenterna har alltså läst kurser inom två huvudområden: lingvistik och översättningsvetenskap. Under dessa tre år har de läst 97,5 högskolepoäng inom översättningsvetenskap och 82,5 högskolepoäng inom lingvistik. Alla studenter valde att skriva examensarbete i översättningsvetenskap och möjligheten att välja lingvistik som huvudområde för examensarbete är nu borttagen. Cirka 50 högskolepoäng inom varje huvudområde har fokuserat på färdighetsträning inom tolkning respektive teckenspråk. Utöver färdighetsträning, teoretiska studier och examensarbete har studenterna även gjort studiebesök och fältarbete. Den 21 april var kandidaterna på workshop i bildtelefoniförmedling och distanstolkning vid tolkcentralen i Örebro.

Den största förändringen som gjorts för utbildningen är den valbara sjunde terminen med praktik. Eftersom programmet har tydlig yrkesinriktning är det viktigt för studenter att få möjlighet att praktisera tillsammans med en erfaren tolk. Det ingick bara en delkurs om 5 högskolepoäng med praktik. Därför skapades den sjunde terminen. Nu kan studenterna söka en sjunde praktiktermin som berättigar till

CSN. Under praktikterminen ska studenten praktisera på ett tolkbolag, en tolkcentral eller annan likvärdig arbetsplats där det förekommer tolkning samt ha en tolk som handledare.

Vill din arbetsplats ha en tolkkandidat på praktiktermin? Kontakta TÖI!

Jenny Lindström,

Adjungerad lärare inom KTT:

kandidatprogrammet i teckenspråk och tolkning

Fr v Jeimie Lisroth, Frida Hassel Borowski, Helen Grenbäck, Jörgen Gideonsson, Malin Lundberg, Malin Hjelm Hejdesten och David Oskarsson. Saknas på bilden gör Tova Dolk Flodin och Anna Trolin Foto: Heléne Norstedt

kandidatprogrammet i teckenspråk och tolkning

Rykande färsk forskning

Att tolka mellan teckenspråk och svenska är komplext. När alla parterna i samtalet befinner sig på olika platser finns det ännu fler saker för tolken att förmedla. Så är det när vi tolkar videosamtal i bildtelefoni. Camilla Warnicke forskar på detta ämne och kommer snart, tillsammans med Charlotta Plejert, att publicera en artikel i *Interpreting* 2016 18 (2). Titeln är *The positioning and bimodal mediation of the interpreter in a Video Relay Interpreting (VRI) service setting*.

Camilla Warnicke

The positioning and bimodal mediation of the interpreter in a Video Relay Interpreting (VRI) service setting

Camilla Warnicke and Charlotta Plejert
Örebro University / Linköping University

Abstract

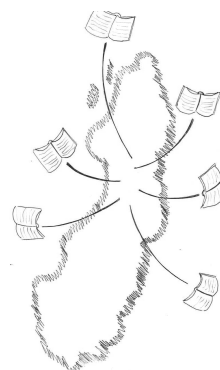
This study, for which ethical approval and participants' informed consent were obtained, explores the interpreter's positioning in a Video Relay Interpreting (VRI) service that offers bimodal mediation between people using Swedish Sign Language (SSL) and people using spoken Swedish. Positioning subsumes the ways in which interpreters orient themselves to the contingencies of the setting on a moment-by-moment basis, in relation to the impact of technology, participants' knowledge asymmetries (e.g., prior experience of VRI), their physical separation, and the need for two arenas (visual and auditory). The interpreting is bimodal, each of the two users being in direct contact with the interpreter through a different medium (telephone for one, videophone for the other). Nine excerpts from two calls within the VRI service serve as examples to show how the interpreter's positioning emerges dynamically in relation to contingent variables of the setting, such as the initial importance of briefing users on the service, temporary loss of sound and image, the perceived need to inform either user of extralinguistic items, or situational awareness that it is time to conclude the interaction. This new research perspective on VRI can afford a better understanding of its moment-by-moment complexity and specificities, thus helping improve it and train interpreters better for it.

Keywords: positioning, role, signed language, Video Relay Interpreting (VRI), Video Relay Service (VRS)

About the authors

Camilla Warnicke is a PhD student at the School of Health and Medical Sciences (IHM) at the University of Örebro, Sweden. She is a certified interpreter between (spoken) Swedish and Swedish Sign Language, working at the interpreter centre of Region Örebro County. She also works as a trainer in the interpreter programme in Örebro. The main focus of her research is interaction in interpreted encounters (spoken/signed language interpreting), with particular emphasis on Video Relay Interpreting and Conversation Analysis.

Charlotta Plejert is an associate professor, working at the Centre for Dementia Research (CEDER) and at the Department of Language and Culture at Linköping University. Her primary research areas are: 1) interaction involving people with communicative impairments, both adults and children; and 2) multilingual interaction, including interpreted encounters. At present, she is an assistant editor of the *Journal of Interactional Research in Communication Disorders* and co-editor of *Aided communication in everyday interaction* (J&R Press, 2013).

Ny forskning på väg ut i världen Illustration: Brita Wideberg

Nu ligger sommaren i startgroparna och naturen känns närmast andlig att vistas i när allt som varit dött återigen vaknar till liv med hjälp av solens strålar.

Trädens knoppar spränger, blommorna vänder sina ansikten mot himlen och gräset frodas grönt och skönt för bara sommarfötter att vandra i. Vi plockar smultron vid vägens kant och trär sen upp dem på...AJ! Vad var det? En brännässla i idyllen! Plötsligt kommer man på att sommaren inte är så kul längre när nässlorna bränns, gräset behöver klippas och där lömska kirskaalen tar över hela trädgården i år igen. Men det finns en tröst i tillvaron. Hämnas på nässlorna så kommer det genast kännas bättre!

Vikariens recept

Mammas nässelsoppa

Maria Sköld

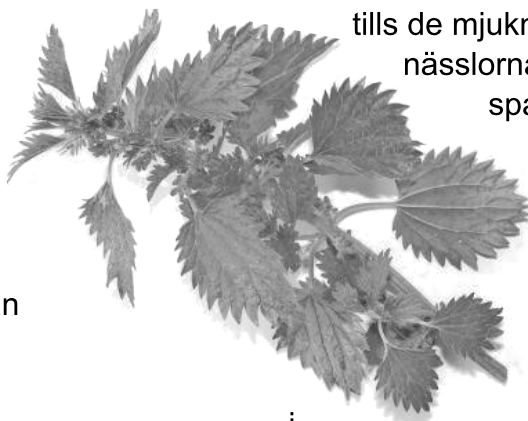

Isabella Lindvall och Maria Sköld

Plocka nässlor med handskar och sax för att inte bränna dig. Bäst är att använda små plantor eller toppar av stora. Har du kirskaal i trädgården går den bra att blanda ut med.

Ingredienser:

1 liter packade nässlor per person, eventuellt blandat med kirskaal
 Mjöl
 Vetemjöl
 Smör
 1 grönsaksbuljongtärning (kan uteslutas)
 Salt
 Vitpeppar
 Topping, förslag:
 Hackat kokt ägg
 Fetaost
 Tomater
 Krutonger

Skölj nässlorna och kirskaalen ordentligt så inga djur kommer med. Använd diskhandskar!

Koka nässlor och kirskaal i vatten några minuter tills de mjuknar ner. Nu bränns inte nässlorna längre! Ta upp nässlorna, spara kokvattnet och mixa eller hacka nässlorna fint. Gör sedan en bottenredning: smält smör i en stor kastrull och blanda i vetemjöl. Späd ut med lite nässelspad och rör medan det tjocknar fint. Häll sedan i nässlorna och späd med mjölk till önskad konsistens. Lägg i buljongtärningen och låt sjuda någon minut. Smaka av med salt och vitpeppar. Toppa med hackat kokt ägg och gärna något salt, t ex fetaost.

Genuint självförtroende: Varför kan inte allt handla om mig?

Sharon Neumann Solow presenterade sin föreläsning *Genuine Confidence: Why Can't It Be All About Me?* på StreetLeverage – Live 2015. I sin presentation undersökte hon sunda och mindre sunda sätt för teckenspråkstolkar att använda sitt ego och hur det kommer sig att ett äkta självförtroende skapar trygghet för andra.

Sharon Neumann Solow har teckenspråk som förstaspråk och arbetar som tolk, samordnare, artist, föreläsare, författare och konsult. Hon har jobbat över hela världen i över 50 år. Hon är en aktiv tolk som tycker särskilt mycket om att arbeta med människor som har begränsade språkliga färdigheter.

Alla bilder publicerade med tillstånd från streetleverage.com

Sharon Neumann Solow presenterade sin föreläsning *Genuine Confidence: Why Can't It Be All About Me?* På StreetLeverage – Live 2015. I sin presentation undersökte hon sunda och mindre sunda sätt för teckenspråkstolkar att använda sitt ego och hur det kommer sig att ett äkta självförtroende skapar trygghet för andra. Denna text är en översättning från en engelsk översättning av en presentation på ASL.

Genuint självförtroende: Varför kan inte allt handla om mig?

Jag tolkade en gång ett bröllop tillsammans med vår legendariska kollega Lou Fant, och fick då lära mig en ordentlig läxa. När ceremonin var avklarad och vi gick ut ur kyrkan ledde Lou mig försiktigt avsides. Hon föreslog att vi skulle ställa oss en bit bort för att låta fokus hamna på brudparet och deras följe. Hon påminde mig om att många brukar skynda sig fram till tolkarna för att berätta hur bra jobb vi gjort. Vi kan inte helt undvika att stjäla mycket uppmärksamhet när vi tolkar, men ibland kan vi passa på att dra oss undan när vi inte behövs. Vi kan försöka hitta sätt att styra bort uppmärksamheten från oss själva och till de personer som faktiskt skall stå i centrum.

Hårfin gränsdragning

När jag tänker tillbaka på denna historia tänker jag också på alla de gånger jag iakttagit talare som med ett förväntansfullt leende sett åhörare komma fram efter en föreläsning. Deras ansiktsuttryck har visat på en förhoppning om beröm eller åtminstone uppmärksamhet. När de arbetat med teckenspråkstolkar har det tyvärr alltför ofta lett till besvikelse när åhörarna istället flockats runt tolkarna för att berömma dessa för ett väl utfört arbete eller för att diskutera någon översättningsutmaning i tolkningen. Jag har till och med hört hur folk kritiserat föreläsaren för att denne talat för fort eller hoppat för mycket mellan ämnena. Jag är orolig för att föreläsaren vid dessa tillfällen

också hört vad jag hört, vilket understryker det problem Lou hjälpte mig att förstå när jag var en ung tolk.

För teckenspråkstolkar är det en hårfin gränsdragning mellan att vara trygg i strålkastarljuset och samtidigt kunna vara försiktig och undvika uppmärksamhet. Vi befinner oss ofta i centrum och vi har ett yrke som fascinerar många vilket gör det helt naturligt att vi får mycket uppmärksamhet. De flesta talare, lärare eller predikanter är vana vid att ha uppmärksamheten riktad mot sig och för många är det svårt att dela med sig av den. En tolk kan underlätta dessa situationer genom medvetna och noggrant avvägda val. När det gäller frågor om yrket och särskilt om teckenspråk bollar många tolkar vidare frågan till döva i närheten för att dessa skall få uppmärksamhet och bemötas med respekt. En fantastisk sak jag varit med om var när en tolk sa att tolkningen gått så bra som den gjorde på grund av att talaren var så tydlig och strukturerad.

Smidiga lösningar kan se ut på många sätt. Det kan handla om något så enkelt som att gå undan och placera sig utom direkt synhåll, men ändå redo att börja jobba, eller att medvetet flytta över fokus från sig själv till de döva och hörande tolkanvändarna.

Fokus på jobbet

När vi brottas med att å ena sidan vara bekväma i rampljuset och, å andra sidan, vara så osynliga som möjligt, just då fokuserar vi på jobbet. Även när det inte handlar om att vi stjal uppmärksamheten så är vi ändå en extra person i rummet, vilket kräver en otrolig diskretion. De flesta människor vill hålla sitt privatliv privat men väldigt mycket delas ändå med tolkar. Föreställ dig att ha en främling närvarande när du får en cancerdiagnos, går i terapi, blir utskäld av studierektorn eller vid miljontals andra tillfällen. Det är vår förmåga att tränga våra egon åt sidan och fokusera på deltagarnas behov som gör oss till det bästa vi kan bli.

Stödtolkning och feedback

Ett sätt att fokusera mer på situationen och mindre på våra egon är att vara öppna för stöd och feedback. Hur ofta har du varit med om att tolken tackat stödtolken för stödet? Det hjälper knappast tolkningen utan kan snarast upplevas som förvirrande för de personer som är beroende av tolkningen. Det finns ingen anledning att tänka på tolkens ego, ta bara emot stödet och fortsätt tolka. Tacka din kollega efteråt istället.

Det handlar inte alltid om oss

Ibland är det lätt att glömma bort att det inte enbart handlar om oss. Ibland tar teckenspråkstolkar helt för mycket plats. En vän till mig berättade om en tolk han anlitat för att tolka en föreställning där hans barn skulle delta. När min vän höll på att ta emot gäster tjatade tolken oavbrutet på honom om att få ett notställ. Han blev tvungen att sluta vara värd för gästerna, för att istället gå iväg och hämta ett notställ till tolken. Självklart kan vi sätta oss in i tolkens situation. Vi vet att vi behöver vissa saker i vissa situationer för att kunna utföra vårt jobb, men det är också viktigt att de människor vi arbetar med känner sig bekväma i situationen och att de får en positiv upplevelse på flera plan.

Jag var en gång på väg till ett viktigt möte där jag skulle agera deltagare framför en panel. Pga trafik och problem att hitta parkering hade jag väldigt bråttom att hitta salen vi skulle vara i. När jag stod i hissen klämde sig en tolk in precis innan dörrarna stängdes. Det visade sig att hon skulle vara tolk i just denna panelsituation. När hissen stannade trängde hon sig före mig för att komma ut först. På något sätt tog jag väldigt illa upp. Jag hade ju också bråttom, men det kändes som att allt bara handlade om henne. Jag var väldigt nervös inför mötet och rent faktiskt handlade situationen mer om mig än om henne.

Ett annat perspektiv

En annan konstig sak som hänt mig, och som kanske är lite unik eftersom jag både är tolk och använder mig av tolk, handlar om när jag föreläst. Ibland har tolken då klivit in

och kommenterat något eller kanske skämtat lite eller skojat med mig som föreläsare. Som om reglerna inte längre gäller för att vi också är kollegor. När detta skett har jag fått en insikt i hur andra föreläsare känt när människor fascinerats av tolkarna. Det är en märklig känsla. Jag känner mig lite fänig som ens lägger märke till att jag inte har allas odelade uppmärksamhet. Det känns lite pinsamt att jag kanske faktiskt bryr mig och det känns inte bra när situationen utgör en dålig förebild för åhörarna (ofta föreläser jag för såväl nya som erfarna tolkar). Jag tar illa upp av att man inkräktar och någon gång emellanåt har jag faktiskt blivit såpass störd att det påverkat min undervisning. Det är nyttigt att ha fått den insikten i hur våra tolkanvändare ibland kan känna, så erfarenheten har samtidigt varit av godo.

Ett annat exempel där jag kan förstå våra tolkanvändare kommer från en av mina många utlandsresor. Jag har beställt tolk till intervjuer, föreläsningar och diskussioner. De absolut flesta av dessa tolkar har varit underbara utanför tolksituationerna, vid t ex lunch eller i diskussioner om tolksamordning. Men en gång hade jag ett lunchmöte med representanter från fransk media. Dom ville prata med mig om vårt TV-program "Say It With Sign". Tolken satt och pratade med reportrarna genom hela lunchen. Trots att det egentligen skulle handla om mig var jag helt utanför samtalet.

Detta är ett exempel på en otroligt negativ erfarenhet.

Nyckel är självinsikt är

Vi måste fundera på vad som triggar oss. Om du gillar uppmärksamhet skall du se till att uppskatta den rättmätiga uppmärksamhet du får när du tolkar. Dra inte onödigt mycket uppmärksamhet till dig. Hitta istället andra, sunda sätt att få uppmärksamhet på. Kanske som toastmaster, som föreläsare eller varför inte uppträda? Eller se till att du har tillräckligt mycket socialt umgänge för att få den uppmärksamhet du kräver.

Text: **Sharon Neumann Solow**

Översättning: **Stefan Coster**

Street Leverage
www.streetleverage.com

Denna artikel är hämtad från streetleverage.com, en sida med artiklar av och för teckenspråkstolkar. Denna text är en svensk översättning från en engelsk översättning av en presentation på ASL.

Nordiska språk för teckenspråkstolkar

Fortbildning i norska, danska och svenska

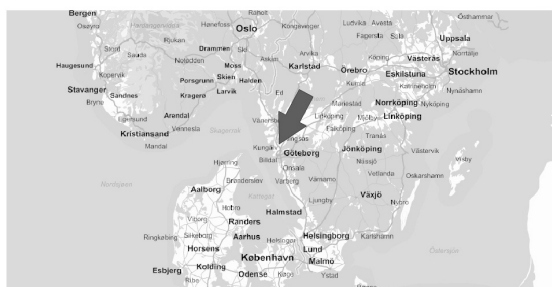
Tycker du det är svårt att tolka i situationer där det talas nordiska språk?

Nu får du mulighed for, sammen med tolkekollegaer fra Norge, Danmark og Sverige, at lære at begå dig bedre på de nordiske sprog og samtidigt øve at bruge det i en tolkefaglig kontekst.

Den viktigaste delen i hela kursen är Du som deltagare. Förutom den lärarledda undervisningen kommer deltagarna bidra med kultur, musik, språkspaningar, quiz, m.m.

Vi møtes i tre dager for å lære oss mere om våre naboland og deres språk.

Hvert språk får tildelt en hel dag, under ledelse av en lærer med det respektive språk som morsmål. Vi lærer sammen - gjennom sprogbad, forelesninger og workshops, og av hverandre!

Kungälv ligger en kort busstur från Göteborg. Mer information om hur du tar dig till och från kursen får du närmare kursstart.

- De nordiske landenes språkhistorie og kultur.
- "Falske venner" - ord som ligner hverandre i de forskjellige språkene.

- Intensiv forståelsestræning i de nordiske sprog.
- Tolkeforeningernes historie i de respektive lande.

- Praktiska tolkövningar från respektive talspråk till respektive teckenspråk
- Slang

Datum: 4-6 augusti 2016 (ankomst onsdagen den 3e aug och avresa söndagen den 7e aug.)

Plats: Nordiska folkhögskolan i Kungälv

Pris: 2000:- SEK för kursavgift, kost och logi (3-7 aug)

Arrangörer: Tolkeforbundet i Norge, Foreningen af Tegnsprogstolke i Danmark och Sveriges teckenspråkstolkars förening i samarbete med Nordiska folkhögskolan

För alla slags frågor: blandinavin@gmail.com

Anmäl dig på sttf.org »»

Sista anmälan 20 juni

I höst erbjuder Fellingsbro folkhögskola en handledarutbildning utlagd på två terminer, ht2016/vt2017. Anmälan mejlas till helena.sikh@regionorebrolan.se med adress och e-postadress till kursdeltagaren samt fakturaadress. Anmälan är bindande. Utbildningen har 12 platser och vid fler anmälningar än platser upprättas reservlista.

Handledarutbildning 2 veckor

Kursdatum: Del 1 v 43 2016, Del 2 v 14 2017.

Målgrupp: Verksamma teckenspråks- och dövblindtolkar. Kursen vänder sig även till de som gått en äldre handledarutbildning.

Innehåll: Kursen ger konkreta verktyg genom teori och praktiska övningar. Innehållet är kopplat till forskning om handledningsteori.

Kursens mål:

- att man som tolk ska tillägna sig kunskap om och i handledarskap med målet att känna sig trygg i handledarskapets grunder, förutsättningar och privilegier
- att utveckla det personliga ledarskapet för att kunna se sitt arbete utifrån
- att utveckla kunskapen om lärandeprocesser, vilka i sin tur ger utrymme för reflektion och växande i handledarrollen
- att få mer kunskap om tolkens roll i sammanhanget utifrån ett interaktionistiskt perspektiv och tillsammans med kollegor få diskutera synen på tolkens roll idag och i ett historiskt perspektiv

Den första veckan är förlagd till Örebro. Vecka 2 kommer att förläggas till Fellingsbro (boende på internatet) om möjlighet finns. I kursens upplägg gäller att kursdeltagaren handleder en tolkstuderande mellan del 1 och del 2.

Kursledare: **Per-Olof Berzelius**, leg. Psykolog och organisationskonsult

Karin Bäckgren, tolklärare, beteendevetare och utbildad inom organisationspsykologi

Kurskostnad: 2000 kr + moms (inkl. lunch och fm/em fika samtliga 10 dgr)

Dövblindtolkning - ett studiematerial

Region Örebro län
Fellingsbro folkhögskola

220:-
inkl moms

Dövblindtolkning - ett studiematerial

Karin Bäckgren
Linda Eriksson

Inom snar framtid finns en reviderad upplaga av tidigare utgiven version *Dövblindtolkning- Ett studiematerial* att beställas av Fellingsbro folkhögskola, författad av Karin Bäckgren och Linda Eriksson. Den nya versionen, precis som tidigare version, vänder sig till tolkstuderande, de som utbildar dövblindtolkar samt andra som har intresse av dövblindtolkning.

Fokus i boken ligger på tolkning till personer med förvärvad dövblindhet, d.v.s. syn- och hörselnedsättning har skett någon gång i livet efter begreppsbildning och språkutveckling, vanligen efter 3 års ålder. Definitionen av dövblindtolkning som studiematerialet utgår ifrån är antagen av Förbundet Sveriges Dövblinda (FSDB) och sex mer eller mindre vanliga tolkmetoder beskrivs. Tips på lämpliga tolkningsstrategier ges inom varje tolkmetod men störst fokus ägnas åt taktill tolkning. I denna version har tolkens roll i ett interaktionistiskt perspektiv belysts och ett nytt kapitel handlar om tolkning som samspel. Ett annat nytt kapitel handlar om socialhaptisk kommunikation som med fördel kan kombineras med alla tolkmetoder i den utsträckning tolkanvändaren så önskar.

För beställning av boken, skicka ett mail till: eva.karlsson4@regionorebrolan.se

**VILL DU HA MED NÅGOT I NÄSTA NUMMER?
MANUSSTOPP 25 SEPTEMBER**